

POSTANOWIENIE

Dnia 11 października 2021 roku

Sąd Rejonowy w Grójcu II Wydział Karny w składzie

Przewodniczący Sędzia SR
Protokolant P. P.

po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 11 października 2021 roku sprawy **Z. H.**, na wniosek Komendanta Placówki Straży Granicznej w L. o przedłużenie okresu pobytu w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców

na podstawie art. 89 ust. 4a ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP (Dz.U. z 2018 roku, poz. 1109 t.j.)

postanawia

nie uwzględnić wniosku o przedłużenie okresu pobytu obywatela Afganistanu Z. H., syna J. i R., urodzonego w M. Kabul (Afganistan) w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców.

Uzasadnienie

Cudzoziemiec został zatrzymany 25 czerwca 2021 roku w rejonie Kolonii Nowosady. Mężczyzna podróżował z grupą osób deklarujących obywatelstwo Afganistanu. Mężczyzna nie posiadał dokumentów tożsamości. Nie miał wizy. Jego tożsamość ustalono w oparciu o ustne oświadczenie. Cudzoziemiec opisał w jaki sposób dostał się na teren RP i jak długo podróżował. Podał, że korzystał z usług przemytników.

Tego samego dnia wszczęto postępowanie administracyjne w sprawie zobowiązania do powrotu.

Postanowieniem z dnia 26 czerwca 2021 roku Sąd Rejonowy w B. w sprawie III Ko umieścił mężczyznę w strzeżonym ośrodku dla cudzoziemców do dnia 23 września 2021 roku do godziny 06.00.

Mężczyznę przyjęto do ośrodka w L.

Dopiero trzynaście dni po zatrzymaniu cudzoziemca zwrócono się z wnioskiem o identyfikację cudzoziemca, jako że nie posiadał on dokumentu tożsamości.

W trakcie pobytu w ośrodku w L. cudzoziemiec wyraził chęć złożenia wniosku o udzielenie mu ochrony międzynarodowej. Taki wniosek złożył 19 lipca 2021 roku. Tego samego też dnia została potwierdzona tożsamość cudzoziemca na dane Z. H.

W związku z tym, że cudzoziemiec złożył wniosek o udzielenie mu ochrony międzynarodowej będąc w strzeżonym ośrodku, Komendant Placówki Straży Granicznej w L. skierował do Sądu Rejonowego w G. wniosek o przedłużenie pobytu w strzeżonym ośrodku w oparciu o przepisy ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP, powołując się m.in. na przesłankę określoną w art. 87 ust. 1 pkt 1 ustawy, a która zdezaktualizowała się w dniu złożenia wniosku o udzielenie ochrony.

Postanowieniem z dnia 28 lipca 2021 roku Sąd Rejonowy w G. w sprawie II Ko przedłużył okres pobytu cudzoziemca w Strzeżonym Ośrodku dla Cudzoziemców do dnia 16 października 2021 roku.

W związku ze zbliżającym się terminem końca detencji Komendant Placówki Straży Granicznej w L. zwrócił się z zapytaniem o tryb procedowania nad wnioskiem o udzielenie ochrony międzynarodowej i termin rozstrzygnięcia. Nie czekając na odpowiedź, tego samego dnia sporządzono wniosek o przedłużenie pobytu w strzeżonym ośrodku, który wpłynął do tutejszego Sądu Rejonowego 01 października 2021 roku. Do chwili obecnej nie wpłynęła też żadna informacja tytułem uzupełnienia.

Sąd zważył, co następuje:

Wniosek Komendanta Placówki Straży Granicznej w L. nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z brzmieniem art. 89 ust. 2 ustawy z dnia 13 czerwca 2003 roku o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP w przypadku gdy cudzoziemiec przebywający w strzeżonym ośrodku (...) wskutek wykonania postanowienia sądu, wydanego na podstawie ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach, złożył wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej, sąd wydaje postanowienie w sprawie przedłużenia okresu pobytu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku lub w areszcie dla cudzoziemców, w przypadku gdy zachodzi którakolwiek z okoliczności, o których mowa w art. 87 ust. 1. Kolejno art. 89 ust. 4 wyżej cytowanego artykułu stanowi, że w przypadku gdy przed upływem okresów, o których mowa w ust. 1 i 3, postępowanie w sprawie udzielenia ochrony międzynarodowej nie zostało zakończone decyzją ostateczną i nadal zachodzi którakolwiek z okoliczności, o których mowa w art. 87 ust. 1, sąd może przedłużyć okres pobytu wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje, w strzeżonym ośrodku lub w areszcie dla cudzoziemców na czas określony, niezbędny do wydania takiej decyzji.

Zdaniem Sądu inne obowiązki ciążyą na Sądzie rozpoznającym pierwszy chronologicznie wniosek o przedłużenie okresu pobytu w strzeżonym ośrodku, inne zaś w przypadku gdy wniosek o przedłużenie detencji składany jest po raz kolejny, w sytuacji kiedy to termin 90 dni okazał się niewystarczający. Wynika to z dyspozycji przytoczonych przepisów. Wynika to również z innych norm, które również tworzą polski porządek prawny.

Tak chociażby art. 5 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka, wraz z art. 2, 3, i 4, wprost wskazuje co stanowi pierwszą kategorię praw podstawowych, które chronią fizyczne bezpieczeństwo osoby, i jako prawa tego rodzaju i znaczenia są pierwszorzędne. Zasadniczym celem art. 5 Europejskiej Konwencji Praw Człowieka jest zapobieganie arbitralnemu lub nieuzasadnionemu pozbawianiu wolności i Sąd dąży do tego by wystrzegać się wszelkich automatyzmów również w sprawach, gdzie orzeczenia mogą budzić powszechne niezadowolenie. Podkreślić dalej należy, że wszystkie wyjątki wskazane w art. 5 Konwencji należy wyklądać restrykcyjnie, wąsko i należy kłaść nacisk na przestrzeganie zasady rządów prawa bez względu na sytuację społeczną czy polityczną.

Zdaniem Sądu wstępny okres detencji orzekanej na podstawie art. 89 ust. 2 ustawy o udzielaniu ochrony międzynarodowej może być uzasadniony racjonalną i rozsądną potrzebą organów prowadzących postępowanie. Wraz z upływem czasu jednak należy surowiej oceniać okoliczności, które mają przemawiać za tym czy potrzeba organów państwowych jest rzeczywiście racjonalna. Okres pozbawienia wolności nie może przekroczyć rozsądnych granic wymaganych ze względu na cel zatrzymania (arg. z rozważań ETPC w sprawie 62116/12 wyrok z dnia 22 września 2015 roku, w ślad za tym sprawa 3455/05 przytaczana przez ETPC).

Dalej też z pola widzenia nie może umykać dyspozycja art. 89 ust. 4a ustawy, zgodnie z którą Sąd nie przedłuża pobytu wnioskodawcy (...) w strzeżonym ośrodku (...) dla cudzoziemców, w przypadku gdy postępowanie istotne z punktu widzenia dalszego istnienia okoliczności, o których mowa w art. 87 ust. 1 pkt 1-3 i 5, nie zostało zakończone, a opóźnienie w tym postępowaniu nie wynika z przyczyn leżących po stronie wnioskodawcy lub osoby, w imieniu której wnioskodawca występuje. Sąd rozpoznający wniosek o przedłużenie pobytu z urzędu winien uwzględnić te okoliczności (por. postanowienie SO w R. z dnia 19 lutego 2020 roku w sprawie V Kz ...).

Określony postanowieniem z dnia 28 lipca 2021 roku okres izolacji bezsprzecznie kończy się, a postępowanie w przedmiocie rozpoznania wniosku cudzoziemca ulega opóźnieniu. Nie ma jednak absolutnie żadnych informacji w aktach sprawy, ażeby taki stan rzeczy był zawiniony przez cudzoziemca. Sąd stoi na stanowisku, że wnioskodawca nie wskazał żadnych przyczyn opóźnienia, ani też nie wykazał, aby działania polskich organów były prowadzone bez zbędnej zwłoki, a zgodnie z zasadą *onus probandi*, to Komendant winien wykazać okoliczności uzasadniające przedłużenie pobytu w ośrodku. W zasadzie stwierdzić należy, że wniosek opisuje jedynie takie zdarzenia prawne (czynności organów) jak zatrzymanie, wszczęcie postępowania, wydanie postanowień o zatrzymaniu i przedłużeniu detencji. Referowanie sprawy kończy się w zasadzie na dacie 28 lipca 2021 roku. Natomiast nie wynika z informacji przekazanych przez wnioskodawcę, dlaczego nie jest jeszcze możliwe zakończenie postępowania do 16

października 2021 roku. W zasadzie nawet nie wiadomo czy przedłużenie detencji jest konieczne, skoro w tym samym dniu jak zwrócono się do Dyrektora Departamentu Postępowañ Uchodźczych Urzędu do Spraw Cudzoziemców, sporządzono też wniosek o przedłużenie pobytu w ośrodku.

Wnioskodawca w żaden sposób nie wykazał, aby niemożność zakończenia postępowania była wynikiem działania cudzoziemca. W ocenie Sądu – co wymaga podkreślenia – ten stan rzeczy nie jest natomiast w żaden sposób zależny od woli samego cudzoziemca. Sąd takich okoliczności nie może domniemywać na niekorzyść. Orzekając o pozbawieniu wolności Sąd musi czynić to w dobrej wierze.

Dalej też nie wiadomo w jakim to celu cudzoziemiec miałby pozostawać w dyspozycji organów. Wnioskodawca nie precyzuje w uzasadnieniu wniosku dokładnie jakiemu celowi miałyby służyć dalsza detencja za ogólnymi założeniami, że ucieknie i złożył wniosek po wszczęciu postępowania o zobowiązanie do powrotu. Wybija jednak w tym miejscu, że mężczyzna został zatrzymany o 06.00 rano 25 czerwca 2021 roku. Czynności z jego udziałem zakończono o 22.20 wieczorem 25 czerwca 2021 roku. Także tego dnia równoległe kiedy wykonywano z nim czynności, wszczęto postępowanie o zobowiązanie do powrotu. Zastanowić zatem należałoby się nad trafnością argumentu wnioskodawcy. Na uwagę zasługuje też fakt, że w trakcie przesłuchania w dniu 26 czerwca 2021 roku mężczyzna oświadczył, że w kraju pochodzenia grozi mu śmierć i z obawy o swoje życie opuścił Afganistan. Wiadomym jest, że w Afganistanie toczyła się wojna domowa i nie można już na tym etapie podważać wiarygodności tych twierdzeń, nie mając dowodów przeciwnych. Uwagę Sądu z drugiej strony zwraca fakt, że w dniu następnym po potwierdzeniu tożsamości mężczyzny złożony został wniosek o przedłużenie pobytu w ośrodku z powołaniem się na brak potwierdzenia tożsamości. Faktem jest również, że niemal dwa tygodnie po zatrzymaniu dopiero podjęto kroki celem weryfikacji danych osobowych. Tymczasem obywatel Afganistanu w izolacji przebywa od ponad trzech miesięcy. W tym czasie z powodzeniem można było zebrać z jego udziałem informacje, na których opiera się wniosek o udzielenie ochrony międzynarodowej (vide art. 87 ust. 1 pkt 2 ustawy).

Bezspornie też przyczyna określona przez art. 87 ust. 1 pkt 1 ustawy zdezaktualizowała się na dzień przed złożeniem pierwszego wniosku o przedłużenie okresu pobytu w ośrodku. Tożsamość mężczyzny została potwierdzona. Dalej konkludując, nie sposób więc przyjmować, że zachodzi konieczność dalszego zbierania podstawowych informacji. Hipotetyczna możliwość, asekuracyjne założenie na obecnym etapie postępowania wydaje się niewystarczające. Nieznane są zaś inne przyczyny uzasadniające dalszą detencję np. określone w art. 87 ust. 1 pkt 4 czy 5.

Oczywiście władze państwowe mają prawo nie wyrażać zgody na wkroczenie na terytorium kraju. Osoba wjeżdżająca do kraju nielegalnie w

sposób niedozwolony może zostać zatrzymana w celu chociażby zapobieżenia naruszenia terytorium państwa. Dopuszczalnym jest także w celu obrony granic pozbawienie wolności, ale nie może odbywać się ono z automatu, gdyż będzie sprzeczne z prawem do wolności osobistej. Wraz z upływem czasu nawet w świetle ewentualnego ryzyka ucieczki (jeśli takie istnieje), koniecznym jest przedstawienie wystarczających powodów uzasadniających przedłużanie pozbawienia wolności (argument z uzasadnienia do wyroku ETPC z dnia 10 kwietnia 2018 roku w sprawie 75157/14). Pamiętać należy, że umieszczenie w strzeżonym ośrodku to nic innego jak pozbawienie wolności. Dalsze więc pozbawianie wolności człowieka tylko na wszelki wypadek, dla wygody aby pozostawał on do dyspozycji, gdyby pojawiły się nowe pytania, jawi się jako niedopuszczalne. Z dyspozycji art. 88b ust. 2 wynika dyrektywa minimalizacji detencji i przepis nie może pozostać martwy albo ulec odwyknieniu. W takiej sytuacji należałoby wyważyć właśnie celowość stosowania środków wolnościowych.

Jak już Sąd wskazywał, art. 5 EKPC ustanawia wyjątki od reguły gwarantującej każdemu wolność osobistą. Jeden z tych wyjątków wskazanych w EKPC pozwala państwu zatrzymać obcokrajowca w sytuacji kiedy przeciwko niemu toczy się postępowanie o wydalenie. Zatrzymanie w celu wydalenia można jednakże uzasadniać tylko w przypadku kiedy deportacja jest w toku albo istnieje rzeczywista perspektywa jej wykonania. Innymi słowy zatrzymanie (pozbawienie wolności) winno się zakończyć kiedy stanie się jasne, że wydalenie (transfer) nie może zostać przeprowadzone (argumenty z rozważań ETPC w sprawie 62116/12 wyrok z dnia 22 września 2015 roku). Środek detencyjny jest usprawiedliwiony w kontekście zapobiegania nielegalnej imigracji, w szczególności w celu wydalenia. Analizując to Sąd musi sprawiedliwie równoważyć interesy państwa i społeczeństwa jako całości a także interesy jednostki.

Tymczasem istnieją wątpliwości, które dotyczą między innymi tego, dlaczego mężczyzna nielegalnie wjechał na teren RP i ukradkiem podróżował z grupą innych emigrantów, a także nie posiadał dokumentów tożsamości. Jednak z pola widzenia nie może utracić obecnej sytuacji polityczno – społecznej w kraju pochodzenia. Sytuacja w Afganistanie od lat była trudna, a teraz zmieniła się dodatkowo po 10 sierpnia 2021 roku. Ostatnie wojska sojusznicze pośpiesznie opuściły lotnisko w Kabulu 31 sierpnia 2021 roku (w Europie był to jeszcze 30 sierpnia 2021 roku), a Talibowie przejęli władzę w Afganistanie i ogłosili, że będzie obowiązywać prawo szariat. Truizmem jest przypomnienie, że system ten ogranicza prawa i wolności nie tylko kobiet, gdyż daleko ingeruje również w wolność mężczyzn. Powrót do kraju gdzie toczą się dalej wewnętrzne wojny, gdzie zmienia się system społeczno – polityczny, a wreszcie gdzie eskaluje przemoc i prześladowania wobec ludności także cywilnej zagrażać może życiu mężczyzny. Nie można wykluczyć, że zagrożone byłoby prawo do życia, wolności albo chociażby

bezpieczeństwa osobistego cudzoziemca. Nie można nawet wykluczyć, że mógłby zostać poddany torturom albo nieludzkiemu lub poniżającemu traktowaniu albo karaniu. Nie można dlatego wykluczyć, że mężczyzna mógłby być pozbawiony prawa do rzetelnego procesu sądowego albo być ukarany bez podstawy prawnej.

Innymi słowy - nie ma dostatecznych podstaw do przyjęcia, że decyzja o zobowiązaniu cudzoziemca do powrotu w ogóle zostanie wydana, a jeśli taka zapadnie, to czy będzie możliwa do wykonania (vide art. 348 i art. 351 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 roku o cudzoziemcach). Jednocześnie nie są też znane jakiegokolwiek przesłanki określone w art. 349 i art. 352 ustawy o cudzoziemcach.

Organ Straży Granicznej natomiast, jeżeli uzna to za uzasadnione, może w tej sytuacji zastosować wobec cudzoziemca środki przewidziane w art. 88 ust. 1 ustawy.

Wobec powyższego orzeczono jak na wstępie.